

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin

Kritik mot polisen för att två cyklister som cyklade mot rött ljus samtidigt behandlades olika vid det efterföljande ingripandet

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot Polismyndigheten i Västra Götaland och anförde bl.a. följande.

Jag och min flickvän var på väg till jobbet respektive skolan på cykel i måndags morse och stannade inte vid ett rödljus. Precis sekunderna efter kommer två cykelpoliser och ber oss stanna. Vi stannade och delades upp av varsin cykelpolis, han förklarade att jag brutit mot de regler som finns i Trafiklagstiftningen och jag skrev under min ordningsbot. Efter detta kommer den andre cykelpolisen och min flickvän fram och han förklarar att hon inte blir bötfälld, utan att hon istället kan bjuda mig på en trevlig middag. Jag som kille med arbete får en bot på 1500 kronor, men min studerande flickvän istället för en bot uppmaningen att bjuda sin pojkvän på en god middag. Jag tycker det är totalt oacceptabelt gjort av cykelpoliserna, att behandla oss på detta viset. Jag förstår inte riktigt vad de grundar beslutet på, att jag som arbetar ska betala men inte hon som studerar. Jag undrar verkligen vad som hände med parollen "alla står lika inför lagen".

Utredning

Den aktuella ordningsboten, enligt vilken AA hade fört en cykel mot rött ljus och förelagts att betala 1 500 kronor, infordrades och granskades.

Ärendet remitterades därefter till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över vad som anförts i anmälan till JO.

Polismyndigheten (nuvarande länspolismästaren BB) kom in med ett remissvar och anförde bl.a. följande.

Utredningen

Polismyndigheten har inhämtat upplysningar från polisinspektörerna CC och DD, cykelpoliser vid polisenheten Göteborg City.

DD har i huvudsak uppgett följande. Vid det aktuella tillfället cyklade två personer, en man och en kvinna, mot rött ljus i korsningen Ullevigatan och Skånegatan. Han stoppade den 18-åriga kvinnan och påtalade för henne att hon hade cyklat mot rött ljus och att bötesbeloppet för förseelsen var 1 500 kr. Hon blev förtvivlad och mycket ångerfull. Han diskuterade med henne de aktuella omständigheterna och riskerna med att cykla mot rött ljus. Han bedömde att det var tillräckligt att ge henne en tillsägelse och att lämna rapporteftergift. I samband med att hon skulle cykla från

platsen uppgav hon att det var hennes pojkvän som blivit stoppad av den andre polisen. Då visste DD inte att de två personerna hörde ihop eller om pojkvännen blivit bötfälld. Han sade då på ett skämtsamt sätt "Nu har du möjlighet att bjuda din pojkvän på middag". Pojkvännen har därefter varit i kontakt med chefen för polisenheten Göteborg City för att få sin ordningsbot upphävd.

CC har i huvudsak uppgett följande. Han tog hand om den manliga cyklisten vid det aktuella tillfället. Det var då inte känt att de två cyklisterna hörde ihop. Då han och hans kollega rapporterar cyklister står de ca 15-20 meter ifrån varandra med hänsyn till den personliga integriteten. Han förklarade för cyklisten att han skulle bli rapporterad för att ha kört mot rött ljus. Cyklisten godkände ordningsboten och det fördes ingen diskussion.

Rättslig reglering

Enligt 4 kap. 1 § polisförordningen (1998:1558) ska anställda inom polisen i arbetet uppträda på ett sätt som inger förtroende och aktning. De skall uppträda hövligt, hänsynsfullt och med fasthet samt iakttä självbehärskning och undvika vad som kan uppfattas som utslag av ovänlighet eller småaktighet.

Enligt 9 § polislagen (1984:387) ska en polisman när han får kännedom om ett brott som hör under allmänt åtal, lämna rapport om det till sin förman så snart det kan ske. En polisman får lämna rapporteftergift om brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och det är uppenbart att brottet inte skulle föranleda annan påföljd än böter.

Av de allmänna råden till 3 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om rapporteftergift (RPS 2000:36, FAP 101-2) framgår följande. Vid en bedömning av om ett brott är obetydligt bör hänsyn tas till samtliga föreliggande omständigheter. Ett brott bör bedömas som obetydligt bl.a. om det framstår som bagatellartat och föga straffvärt. Det bör också beaktas vilka resurser som bedöms åtgå för att lagföra den misstänkte. Om lagföring är påkallad från allmän synpunkt, bör brottet inte anses obetydligt. Brott som har inneburit påtaglig fara för någons liv eller hälsa eller för värdefull egendom bör inte anses som obetydligt. Exempel på brott för vilka rapporteftergift bör kunna lämnas är mycket lindriga former av bedrägligt beteende, egenmäktigt förfarande, snatteri samt obetydliga överträdelser av vissa specialstraffrättsliga bestämmelser.

Bedömning

I ärendet är det ostridigt att AA och hans flickvän vid det aktuella tillfället har underlåtit att följa anvisningar med trafiksignal på sätt som förskrivs i 2 kap. 2 § trafikförordningen. För brott mot denna bestämmelse kan ordningsbot utfärdas. I ärendet har det inte framkommit något som tyder på att det var felaktigt att utfärda en ordningsbot mot AA.

För allmänhetens förtroende är det viktigt att polisen uppträder på ett sådant sätt att det skapar förtroende hos medborgarna. I detta ligger bl.a. att lika fall ska behandlas lika. Till stöd för en sådan bedömning finns sådana föreskrifter och allmänna råd som beskrivs ovan.

Vid tillämpning av reglerna om rapporteftergift är det viktigt att den enskilde polis- mannen kan motivera varför rapporteftergift har meddelats. Det är den enskilde polismannen som har att bedöma om omständigheterna i det särskilda fallet är sådana att förutsättningar för rapporteftergift föreligger.

I ärendet har inte framkommit att omständigheterna varit sådana att brottet borde ha ansetts som obetydligt. Det synes istället ha varit kvinnans reaktion och ekonomiska situation som låg till grund för beslutet att lämna rapporteftergift. Vid sådant förhållande borde polismannen inte lämnat rapporteftergift.

Det förhållandet att polismannen i sin välvilja kan ha meddelat rapporteftergift i strid mot de tidigare nämnda allmänna råden innebär ingen skada för den enskilde. Däremot har det av AA uppfattats som att alla inte behandlas lika inför lagen. Det

går inte helt att undvika att situationer av liknande slag uppstår men det är viktigt att det på olika håll inom myndigheten arbetas med frågor som rör tillämpningen av reglerna om rapporteftergift. Myndighetens chefsjurist kommer att följa upp denna fråga.

Bedömning

Inledningsvis kan nämnas att jag självfallet inte har något att erinra mot att polismannen CC utfärdade en ordningsbot för AA för att han cyklade mot rött ljus vid det aktuella tillfället. Jag har inte heller uppfattat klagomålen som att AA är missnöjd med den saken. Som framgått kom dock hans flickvän, som också cyklade mot rött ljus vid tillfället, undan med en tillsägelse varför han retoriskt har frågat vad som hänt med parollen ”Alla står lika inför lagen”.

I sin bedömning av händelsen har polismyndigheten i remissvaret anfört att polismannen DD inte borde ha lämnat rapporteftergift beträffande flickvännen eftersom omständigheterna inte var sådana att brottet kunde anses som obetydligt. Jag har i och för sig inte någon invändning mot den bedömningen men finner för egen del inte anledning att närmare uttala mig i frågan om huruvida både AA och hans flickvän borde ha förelagts ordningsbot eller om det, trots allt, fanns skäl att meddela rapporteftergift för dem bägge. Däremot föranleder det förhållandet att de båda behandlades olika vid tillfället följande uttalanden från min sida.

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. I bestämmelsen slås alltså fast den grundläggande principen om att alla ska behandlas lika inför lagen.

Det är självfallet oundvikligt att olika polismän, även i situationer som är likartade, över tid kan komma att göra olika bedömningar av om ett brott är att anse som obetydligt och därmed kan föranleda rapporteftergift (se 9 § polislagen). Att en särbehandling sker vid ett och samma ingripande mot två personer för samma brott kan emellertid inte accepteras. Eftersom AA och hans flickvän samtidigt cyklade mot rött ljus borde de självfallet också ha behandlas lika vid det efterföljande ingripandet av polismännen. Det är anmärkningsvärt att CC och DD inte samordnade sitt ingripande bättre än som nu blev fallet. Utredningen har inte klarlagt annat än att det var först sedan DD nöjt sig med att ge flickvännen en tillsägelse som han förstod att AA hade blivit bötfälld av kollegan. DD sade då, enligt egen utsago, på ett skämtsamt sätt till flickvännen: ”Nu har du möjlighet att bjuda din pojkvän på middag”. Jag utgår från att han därmed avsåg att ge uttryck för en vänlig skämtsamhet men i den uppkomna situationen kan ett sådant uttalande också framstå som opassande. Jag vill därför erinra om de regler som polismyndigheten hänvisat till och som innebär att en polisman i arbetet ska uppträda på ett sätt som inger förtroende och aktning (4 kap. 1 § polisförordningen).

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i vad jag nu har anfört.